

NÁRODNOSTNÍ MENŠINY V ČR A V OKOLNÍCH EVROPSKÝCH STÁTECH

Gabriela Nováková

Abstrakt

Cílem předkládané studie je zejména zmapování etnických a národnostních menšin, nacházejících se v České republice. Pojem národnostní menšina má své vymezení, které je však v každé zemi předkládáno jiným způsobem a přesná definice tohoto pojmu je tak obtížná. Práce se dále bude zabývat krátkým pohledem do historie jednotlivých menšin nacházejících se na území České republiky. Dále pak bude pracovat s aktuálními daty, která mapují, ve kterých krajích České republiky se tyto menšiny nachází a jaká je jejich demografická struktura. Pro porovnání budou analyzovány etnické a národnostní menšiny i v ostatních zemích v Evropě, především v zemích sousedících s Českou republikou.

Klíčová slova: národnostní menšina, migrace, kraje ČR

JEL Code: J15

Úvod

Již mnoho let se (téměř každodenně, osobně či v různých médiích) setkáváme s problematikou týkající se národnostních menšin. V každé zemi se nacházejí různé národnostní menšiny a často se setkáváme s negativními postoji vůči těmto minoritám. Otázkou spíše pro sociology je, zdali tyto etnické a národnostní menšiny nemají v majoritní společnosti nerovnoprávné postavení a jaké je jejich sžívání se se společností. Touto otázkou se ovšem práce nezabývá, ale zaměřuje se na danou problematiku spíše z demografického pohledu a to na výskyt těchto menšin dle krajů v České republice. Samotný pojem „národnostní menšina“, jak již z názvu vypovídá, znamená seskupení obyvatel jiné národnosti ve většinové společnosti. Jakákoliv menšina se však nemusí lišit pouze národností, ale vymezuje se vůči majoritní společnosti například jiným náboženstvím, jazykem či kulturou. Přesná definice tohoto pojmu je poměrně složitá, a proto se mu práce věnuje v samostatné kapitole. Jak již bylo zmíněno, s menšinami se setkáváme od nepaměti. Je přirozené, že už v dávné historii se na území českého státu vymezovaly určité skupiny obyvatel, které vedly například kočovný život nebo dříve před Kristem, kdy zde žily různé kmeny, ve středověku

díky mezinárodnímu obchodu se zde vyskytovali lidé židovského a německého původu (Fialová, 1996). Celá historie je velmi bohatá na toto téma, a proto se práce věnuje historickému pohledu na národnostní menšiny na území České republiky pouze ve 20. století. Samostatnou kapitolou a stěžejní částí této studie, je kapitola, která se zabývá pouze Českou republikou v souvislosti s tímto tématem, a to zjištěním a analýzou krajů dle výskytu menšin, jestli, jak se zdá být logické, se vyskytují spíše v pohraničí a ve větších městech, nebo jestli je tomu jinak. Veškerá data v této práci jsou aktuální a jsou čerpána z webových stránek Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ). Počet obyvatel hlásících se k menšinám může být však relativní, protože tyto údaje nám poskytuje Sčítání lidu, ve kterém se každý svobodně rozhoduje, zdali se vůbec přihlásí k nějaké menšině, nebo se lidé mohou přihlásit i k více národnostem. Poslední kapitola se krátce pro porovnání věnuje minoritám ve vybraných zemích v Evropě. Práce se zaměřuje především na státy sousedící s Českou republikou a dále na Francii.

1 Definice pojmu

Jak uvádí Gabal, (1999) „národnostní menšina“ bývá definována jako skupina obyvatelstva, žijící na území určitého státu, která nepřijímá „národní identitu“ dané země za svou. Přesnější vymezení je však mnohem složitější. Výraz „národnostní menšiny“ (někdy jen menšiny) je používán k popsání širokého spektra různých skupin. Některé z těchto populací reprezentují různé vrstvy společnosti a nejsou koncentrováni na určitém území (např. Židé ve střední Evropě před 2. světovou válkou). Jiné patří k „teritoriální menšině“ (např. Maďaři na Slovensku), ale i v tomto případě se vymezují různé typy těchto menšin. Dále je důležitá otázka základu, ze kterého menšina odvozuje vlastní identitu. Většinou to bývají „národnostní“ menšiny, ale v mnoha státech je menšina vytvořena z jiných důvodů: náboženských, jazykových nebo kulturních. Další definici uvádí Petráš, (2009), kde příslušníkem národnostní menšiny je občan ČR, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.

V roce 1950 představila svoji první koncepci subkomise OSN, která byla zřízena jako pomocný orgán Komise OSN pro lidská práva. V tomtéž roce subkomise definovala menšinu jako skupinu osob v nedominantním postavení, která má trvalé etnické, náboženské a jazykové tradice nebo znaky, kterými se odlišuje od zbytku obyvatelstva, a přeje si jejich zachování. Subkomise také zdůraznila nutnost loajality členů vůči státu, jehož jsou občané.

V rámci subkomise OSN zvláštní zpravodaj Asbjørn Eide v roce 1993 definoval menšinu jako skupinu osob s pobytem na území svrchovaného státu, která tvoří méně než polovinu populace národní společnosti a jejíž členové sdílejí znaky etnické, náboženské či jazykové povahy odlišné od zbytku populace. Tato definice zahrnuje také domorodé obyvatelstvo, ačkoliv mohou mít v určitých případech širší práva než menšiny. Podle Eideho definice občanství není rozhodujícím kritériem a menšiny mohou proto vytvořit také migranti bez historické vazby na danou zemi. Dodává však, že členům menšiny, kteří nemají občanství státu, přísluší méně práv než členům menšiny, kteří jsou občany státu, ve kterém se menšinových práv domáhají. Odborná literatura v 80. a 90. letech minulého století vycházela z toho, že pojem „etnická menšina“ je širší než pojem „národnostní menšina“, protože národnostní menšiny jsou takovými skupinami, které v jiném státě tvoří většinu (např. dánská menšina v Německu), zatímco etnické menšiny tento předpoklad nesplní (např. Romové).

2 Národnostní menšiny na území České republiky ve 20. století

Ve 20. století došlo k mnoha událostem, které ovlivnily národnostní složení obyvatelstva, především války a změny politického režimu. Dle Fialové (1996) se ve 20. století značně rozšířila demografická datová základna. Po druhé světové válce se v demografii rozpracovaly nové metodické postupy, jejichž používání umožnil a usnadnil rozvoj výpočetní techniky, zejména počítačů.

2.1 Československá republika (1918–1938)

Nejprve je nutné si říci, že české země zaujímaly rozlohu 79 tisíc km² a počet obyvatel v době sčítání v roce 1921 činil 10 milionů obyvatel. Na vývoj obyvatelstva tehdy značně působila vlna emigrací do ciziny. Průměrné roční ztráty činily v období 1900–1913 téměř 28 tisíc osob, což představovalo 2,8 osoby na tisíc obyvatel a zhruba 40 % přirozených přírůstků. Proto se pohyboval průměrný celkový roční přírůstek obyvatelstva jen na úrovni 6 ‰. V době sčítání 1921 žila v českých zemích téměř třetina obyvatelstva jiných národností než československé, i přesto, že se vrátilo 40 tisíc krajanů z USA a 100 tisíc osob z jiných částí bývalého Rakouska. Migrací v prvních poválečných letech se snížilo zastoupení německého obyvatelstva z dřívějších 35,0 % (1910) jen na 30,6 % (1921). Vyšší podíl Němců byl v té době ve Slezsku (39 %) než v Čechách (33 %), nejméně jich bylo na Moravě (21 %).

V letech 1921–1937 se počet Němců dále zvýšil, ale vzhledem k nižším přirozeným přírůstkům jejich zastoupení kleslo. Převážná část Němců žila v pohraničních oblastech,

velmi často v nich tvořili více než 90 % obyvatelstva (zvláště ve Slezsku). Druhou silnější národnostní menšinou byli Poláci, žijící na Karvinsku a Těšínsku v úzkém pásu při hranici s Polskem. Jejich počet se v období sčítání 1921 a 1930 z původních 104 tisíc poněkud snížil; představovali jen zhruba 1 % obyvatelstva. Obyvatelstva ostatních národností bylo velmi málo.

2.2 Protektorát Čechy a Morava (1938–1945)

Ve srovnání s předchozím obdobím měl Protektorát rozlohu cca 49 tisíc km² a počet obyvatel byl zhruba 7,5 milionu. V roce 1938 se vrátilo do Čech 130 tisíc Čechů ze Slovenska a Podkarpatské Rusi. Na druhé straně také vzrostla emigrace, protože před nacismem utíkali Židé a čeští i němečtí antifašisté. Posuzujeme-li obyvatelstvo českých zemí v těchto letech, musí být zřejmé, že jde o hodnocení dvou odlišných populací: německé a ostatních národností, s výraznou převahou národnosti české. Vladimír Srb uskutečnil brzy po válce odhad válečných ztrát českého obyvatelstva. Počty zemřelých na bojištích byly podstatně nižší než v první světové válce, a tak značnou část válečných ztrát představovali zahynulí Židé (více než 77 tisíc), téměř 5 tisíc českých Romů a dalších 50 tisíc lidí zemřelých ve věznicích, koncentračních táborech a při pracovním nasazení v Německu.

2.3 Československo v letech 1945–1991

Již koncem války i po ukončení války začal na území českých zemí velký migrační pohyb obyvatelstva. Do českých zemí se vrátilo 80–100 tisíc reemigrantů, zahraniční vojáci, vězni z nacistických táborů. Během dvou let se do bývalého pohraničí vrátilo nebo se tam nově přistěhovalo více než 1,1 milionu obyvatel, ze Slovenska tam přišlo v první vlně dosídlení téměř 120 tisíc obyvatel. Historicky největší migrací na území českých zemí se stal odsun Němců, po rozhodnutí velmocí na konferenci v Postupimi v létě 1945 realizovaný v letech 1945–1947. V jeho rámci musely odejít z Československa téměř 3 miliony Němců: podle zpřesněných výpočtů Vladimíra Srba jich uteklo nebo bylo zpočátku neorganizovaně odsunuto 660 tisíc, v organizovaném odsunu odešlo 2,256 milionu a dodatečně v r. 1947 ještě 80 tisíc (z toho 176 tisíc Němců odešlo ze Slovenska). Jestliže koncem r. 1944 žilo na celém území 11,2 milionu obyvatel, koncem r. 1946 i po zvýšení porodnosti to bylo jen necelých 8,7 milionu. Dále následovala další vlna emigrace – tentokrát politická. Po únoru 1948 odešlo podle neověřitelných pramenů asi 60 tisíc osob (ministerstvo vnitra přiznalo jen 36 tisíc) a emigrace pokračovala až do postavení berlínské zdi (1961). K dalším změnám struktur obyvatelstva docházelo imigrací ze Slovenska.

Odsun převážné většiny Němců (zůstalo jich kolem 200 tisíc) vedl k téměř úplné homogenizaci národnostní struktury obyvatelstva: podíl české národnosti v r. 1950 činil 93,8 %, v dalších 40 letech vzrostl na 94,8 %. Při sčítání lidu v r. 1950 bylo sečteno v českých zemích 258 tisíc Slováků, do r. 1980 jejich počet vzrostl na 359 tisíc, v dalším desetiletí se poněkud snížil, mj. i přiznáním části Slováků k romské národnosti, dříve neuznávané. K německé národnosti se v r. 1950 přihlásilo jen 160 tisíc osob, skutečný počet mohl být ještě o 10–20 tisíc vyšší. V r. 1991 se jejich počet snížil na necelých 50 tisíc. Počet Poláků stagnoval v rozpětí 65–70 tisíc, obyvatel ostatních národností byl minimální počet. Významnou etnickou skupinou, která byla uznána za národnost až v r. 1990, byli a jsou Romové. Válku přežilo asi jen 500 českých Romů, v r. 1947 jich bylo v českých zemích již 17 tisíc, v r. 1970 zhruba 60–70 tisíc, o deset let později již 100–110 tisíc, v r. 1991 byl odhadován jejich počet na 160 tisíc, i když ke své národnosti se jich přiznalo jen 33 tisíc. A v roce 2001 se k tomuto etniku přihlásilo jen 12 tisíc obyvatel, ale romštinu jako svůj mateřský jazyk zvolilo třikrát více obyvatel. Prudký početní růst romské populace byl způsoben především trvalou imigrací ze Slovenska a také jejich vysokou reprodukcí.

3 Menšiny v České republice - současnost

Při Sčítání lidu je uvedení národnosti nepovinný údaj. Může nastat případ, kdy se lidé mohou přihlásit až ke dvěma národnostem (nově ve sčítání pro r. 2011) nebo se nemusejí přihlásit k žádné. Zde nastává zajímavá situace, kdy se nedá s jistotou určit přesná velikost jednotlivých menšin.

Při porovnání předběžných výsledků a výsledků definitivních z posledního sčítání (rok 2011), jsou v předběžných výsledcích zahrnuti i občané, kteří se přihlásili k Československé národnosti, což je logické vzhledem k tomu, že Česká republika byla dříve spojena se Slovenskem. Dále v předběžných výsledcích jsou oproti definitivním výsledkům uvedeny i Maďarská, Ruská, Bulharská, Čínská a Mongolská národnost. Proto je v tabulce 1 napravo přidán sloupec, kde jsou zahrnuty osoby s jinou či neuvedenou národností. Za povšimnutí také stojí to, že se občané české republiky přihlašují k národnostem podle území ČR, samostatně k české, moravské nebo slezské národnosti.

Tab. 1: Obyvatelstvo podle národnosti a podle krajů

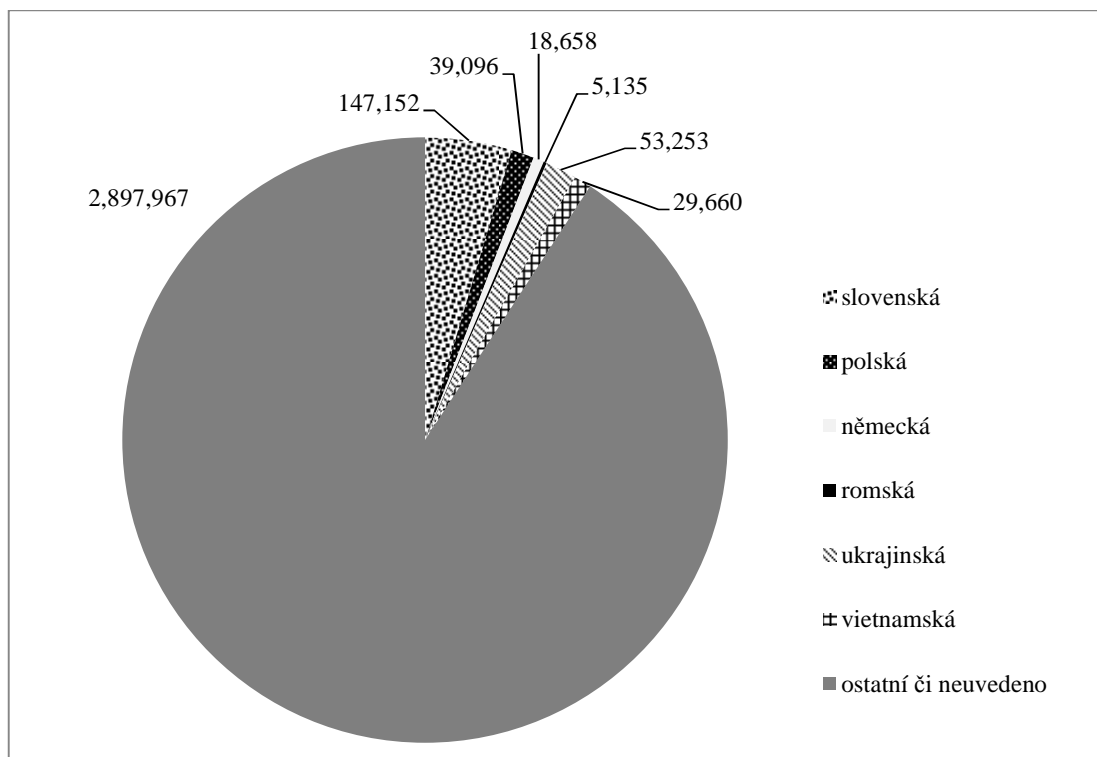
Kraj	Obyv. celkem	z toho národnost									ostatní či neuvedeno
		česká	moravská	slezská	slovenská	polská	německá	romská	ukrajinská	vietnamská	
ČR celkem k 26. 3. 2011	10 436 560	6 711 624	521 801	12 214	147 152	39 096	18 658	5 135	53 253	29 660	2 897 967
Hl. m. Praha	1 268 796	821 688	3 754	246	23 089	1 721	1 264	368	21 316	6 313	389 037
Středočeský	1 289 211	901 438	1 789	133	17 474	1 898	822	388	7 512	2 693	355 064
Jihočeský	628 336	454 738	1 297	38	6 602	358	700	269	2 150	1 441	160 743
Plzeňský	570 401	399 897	507	16	7 982	511	1 096	216	3 460	2 676	154 040
Karlovarský	295 595	190 285	341	20	7 217	253	4 431	213	1 376	3 597	87 862
Ústecký	808 961	553 008	692	32	12 033	1 100	4 203	1 247	2 882	4 194	229 570
Liberecký	432 439	300 472	473	23	6 053	1 363	1 774	295	2 567	1 108	118 311
Královéhradecký	547 916	389 201	700	34	5 638	1 260	1 269	337	2 078	893	146 506
Pardubický	511 627	362 436	4 514	42	4 789	621	288	175	1 621	819	136 322
Vysočina	505 565	330 890	35 512	30	2 989	194	204	131	1 103	547	133 965
Jihomoravský	1 163 508	558 041	254 380	235	14 106	772	453	309	4 989	2 401	327 822
Olomoucký	628 427	365 091	76 280	247	7 306	587	865	363	961	588	176 139
Zlínský	579 944	318 139	95 292	68	5 806	320	134	133	565	490	158 997
Moravskoslezský	1 205 834	766 300	46 270	11 050	26 068	28 138	1 155	691	673	1 900	323 589

Zdroj: ČSÚ (vdb.czso.cz): Obyvatelstvo podle národnosti a podle velikostních skupin obcí a krajů (definitivní výsledky)

Graf 1 ukazuje poměr menšin dle posledního sčítání lidu, kde převažují obyvatelé, kteří svou národnost neuvedli nebo patří k jiné méně početné minoritě. Z celkového počtu obyvatel (který k 26. 3. 2011 činil 10 436 560) patří do předchozí popsané skupiny 2 897 967, což představuje 27,77 % z celkového počtu. Patří sem zřejmě i menšiny, které byly zahrnuty v předběžných výsledcích: 18 021 občanů ruské národnosti, 9 049 maďarské národnosti, 5 071 bulharské národnosti, 3 230 čínské národnosti a 3 778 mongolské národnosti. V definitivních výsledcích se tyto menšiny nevyskytovaly, proto se nenachází v tomto grafu a jejich počet může být lehce odlišný. Nejpočetnější minoritou v ČR jsou občané slovenské národnosti, kterých se přihlásilo 147 152 (procentuálně 1,41 % z celkového počtu). Další početnou skupinou je v ČR národnost ukrajinská (53 253 obyvatel, procentuálně 0,51 % z celkového počtu obyvatel). Dále je v grafu vyznačeno, že nejméně početnou menšinou je romská, což může být zapříčiněno netolerancí k této menšině a z tohoto důvodu nemuseli svou národnost uvést, takže je více než pravděpodobné, že tato menšina je mnohem větší

(podle odhadů až čtvrt milionu), jak již bylo zmíněno v posledním odstavci předchozí kapitoly týkající se historie.

Graf 1: Národnostní menšiny v ČR

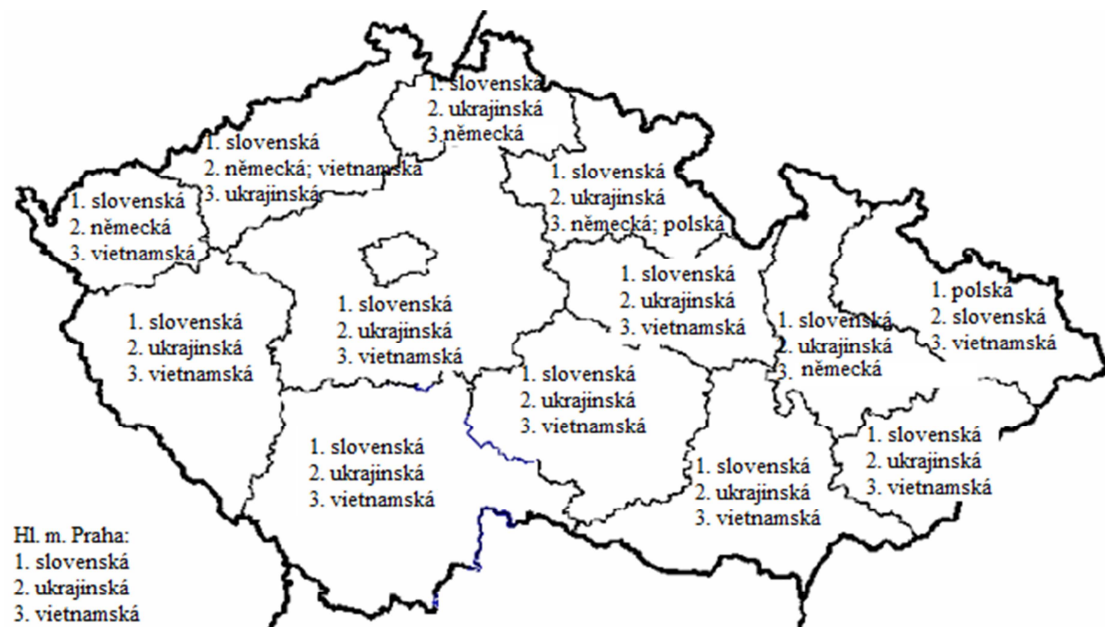

Zdroj: ČSÚ (vdb.czso.cz): Obyvatelstvo podle národnosti a podle velikostních skupin obcí a krajů (definitivní výsledky), vlastní konstrukce

Zastoupení národností v krajích ČR vyjadřuje tabulka 1 a obrázek 1, na němž jsou vyznačené kraje ČR a umístění na prvních třech místech dle zastoupení jednotlivých národností. Z tabulky i obrázku je patrné, že ve všech krajích převažuje slovenská národnostní menšina, výjimku tvoří jen moravskoslezský kraj, kde převažují Poláci. Nejvíce Slováků se vyskytuje v moravskoslezském kraji (26 068) a poté v Praze (23 089) nejméně jich žije na Vysočině (2 989). Druhou nejpočetnější národnostní menšinou, která převažuje ve většině krajů je ukrajinská národnost vyjma ústeckého, karlovarského a moravskoslezského kraje. Drtivá většina (21 316) Ukrajinců se vyskytuje v Praze a nejméně (565) ve zlínském kraji. Třetí nejpočetnější menšinou jsou Vietnamci, kromě ústeckého a královéhradeckého kraje. Nejvíce se nacházejí v Praze (6 313) a nejméně ve zlínském kraji (490). Samostatnou kapitolou je ovšem romská menšina, jelikož se jich ke své národnosti přihlásilo jen 5 135 (dalších cca 8 tisíc uvedlo romskou národnost ještě v kombinaci s jinou národností) a podle

odhadů jich může být kolem 250 tisíc, není zcela jasné, ve kterých krajích převažují, ovšem mělo by to korespondovat s daty v tabulce 1 s tím, že je jejich počet několikanásobně vyšší. Z toho tedy vyplývá, že tato menšina převažuje v ústeckém kraji a poté v moravskoslezském kraji a nejméně pak v pardubickém, zlínském kraji a na Vysočině.

Obr. 1: Zastoupení cizích národností na prvních 3 místech dle krajů ČR

Zdroj: data: ČSÚ (vdb.czso.cz): Obyvatelstvo podle národnosti a podle velikostních skupin obcí a krajů (definitivní výsledky), vlastní konstrukce

4 Menšiny v okolních evropských státech

4.1 Německo

Německo je nejlidnatější zemí EU s cca 82 miliony obyvatel. Z toho asi 9 % jsou lidé s jinou než německou národností (zhruba 7,3 milionu). Nejpočetnější menšinou jsou občané s tureckou národností (cca 1,7 milionu; data z r. 2010), dále lidé z bývalé Jugoslávie nebo jejich nástupnických států (cca 0,8 milionu) a z Itálie (přes 0,5 milionu). Dalšími početnými minoritami jsou Poláci (téměř 0,4 milionu), Řekové (zhruba 0,3 milionu) a Rusové (0,2 milionu).

4.2 Polsko

Polsko má 38 milionů obyvatel, z toho jen 3 % tvoří obyvatelé jiné národnosti. Nejpočetnější je německá menšina (cca 170 tisíc obyvatel), dále jsou to Bělorusové (cca 50 tisíc) a obyvatelé ukrajinské národnosti (přes 30 tisíc). (data ze sčítání v roce 2001)

4.3 Slovensko

Na Slovensku žije 5,4 milionu obyvatel s tím, že 81 % obyvatelstva je slovenské národnosti. Nejpočetnější menšinou jsou Maďaři (cca 458 tisíc, což je 8,5 %), dále jsou to občané romské národnosti (cca 106 tisíc, což jsou 2 %), 0,6 % české národnosti (cca 30 tisíc), zhruba stejný počet rusínské národnosti a 0,1 % ukrajinské národnosti (7 500 obyvatel). (data ze sčítání v roce 2011)

4.4 Rakousko

Rakousko osídluje 8,4 milionu obyvatel, z toho 9 % obyvatel jiné národnosti (cca 710 tisíc). Nejpočetnější menšinou jsou zde Srbové a Černohorci, kterých je 156 tisíc (což je 21,3 % ze všech cizinců). Druhou nejpočetnější menšinou jsou občané turecké národnosti, jejich počet činí něco málo přes 130 tisíc (17,8 %). Osoby pocházející z Bosny a Hercegoviny s počtem 96 tisíc (13,2 %). Německé národnosti je zde 74 400 občanů (10,2 %) a dále 57 600 obyvatel chorvatské národnosti (7,9 %). České národnosti je zde 7 300 lidí (1 %). (data z r. 2011)

4.5 Francie

Počet obyvatel ve Francii činí cca 65 milionů. Odhaduje se, že na jejím území žije zhruba 11 % přistěhovalců (tj. cca 7,1 milionu), čímž je na 2. místě v rámci EU s nejvyšším počtem imigrantů (první je Německo). Největší počet imigrantů pochází z Afriky (41,4%), zejména z Alžírsko (12,9%) a Maroka (12,3%), a z Evropských zemí (38,9%). V posledních letech se vydávají nejrůznější nové zákony, které upravují podmínky pro získání dlouhodobého pobytu nebo zákon, který je zaměřen na boj s nelegálním přistěhovalectvím. Dále je zde aktuálním tématem vyhošťování Romů, kvůli vzrůstající kriminalitě. (data z r. 2010)

Závěr

Tím, že je údaj o národnosti nepovinný, nelze s přesnou jistotou určit národnostní složení obyvatelstva a z toho vyplývající národnostní menšiny. Na základě výsledků posledního

sčítání lidu vyplývá, že nejpočetnější menšinou jsou lidé slovenské národnosti. I když je pravděpodobné, že nejpočetnější menšinu v ČR tvoří Romové, kterých je dle odhadů 150–300 tisíc (dle Zprávy o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2001, zpracovaný Radou vlády pro národnostní menšiny). Mnoho obyvatel romské národnosti proudí do ČR ze Slovenska a jejich počet je vysoký i díky vyššímu počtu narozených dětí u žen. Nejvíce Romů žije v ústeckém kraji a poté v moravskoslezském.

Dále na základě výsledků obyvatelstva dle krajů, bylo zjištěno, že některé národnostní menšiny se spíše vyskytují v krajích, ležících u hranic s danou zemí, odkud národnost pochází. Například německá národnost se vyskytuje nejvíce v krajích ležících blízko hranic s Německem (v karlovarském, ústeckém, libereckém kraji, ale pak se hojně vyskytují i v královéhradeckém a olomouckém kraji). Také polská národnostní menšina se vyskytuje nejvíce v moravskoslezském kraji a pak také v královéhradeckém kraji.

Literatura

FIALOVÁ, Ludmila, HORSKÁ, Pavla, KUČERA, Milan a kol. (1996): *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. Praha: nakladatelství Mladá fronta, 1996. 399 s. ISBN 80-204-0283-7

GABAL, Ivan. (1999): *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Praha: nakladatelství G plus G, 1999. 341 s. ISBN 80-86103-23-4

PETRÁŠ, René, PETRŮV, Helena, SCHEU, Herald a kol. (2009): *Menšiny a právo v České republice*. Praha: nakladatelství Auditorium, 2009. 507 s. ISBN 978-80-87284-00-1

ŠATAVA, Leoš. (1994): *Národnostní menšiny v Evropě*. Praha: nakladatelství Ivo Železný, 1994. 385 s. ISBN 80-7116-375-9

Další zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Copyright © 2009-2011 | Český statistický úřad* [on-line] 2012 [cit. 2012-11-02] Dostupné z: <<http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podletematu&tu=30629&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Copyright © 2009-2011 | Český statistický úřad* [on-line] 2012 [cit. 2012-11-02] Dostupné z: <http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/predbezne_vysledky_scitani_lidu_domu_a_bytu_2011>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Copyright © 2009-2011 | Český statistický úřad* [on-line] 2012 [cit. 2012-11-03] Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/p/4114-03>>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Copyright* © 2009-2011 | *Český statistický úřad* [on-line] 2012 [cit. 2012-11-02] Dostupné z: <http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/o_scitani>
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, *Zřizovatelem portálu je MZV ČR* [on-line] 2012 [cit. 2012-11-04] Dostupné z:
<http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/index.html>
STATISTISCHES BUNDESAMT, © Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2012 [on-line] 2012 [cit. 2012-11-04] Dostupné z:
<<https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/CountriesRegions/InternationalStatistics/Country/EuropeCountryList.html>>
ŠSTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, (*c*) *Štatistický úrad SR* [on-line] 2012 [cit. 2012-11-04] Dostupné z: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=50048>>

Kontakt

Gabriela Nováková

University of Economics Prague, Department of Demography

W. Churchill sq. 4, 130 67 Prague 3

xnovg00@vse.cz